

Van onze correspondenten: Astrid Coopman, Annet Visser, Marja Erisman, Rachelle Solomons, Christine Byvanck, Jacobine de Roo, Kris Pels, Betul Goktekin, Anna Hardoar, Rita van Hoek, Grietje Drooglever

● Door: Astrid Coopman & Annet Visser

Gebrek aan ‘Uitdagend Spelen’ bedreigt kindergezondheid in Amsterdam

In een tijd waarin schermen de aandacht van kinderen opslokken en de buitenwereld steeds minder verkend wordt, groeit de bezorgdheid over de gezondheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar in Amsterdam. Het gebrek aan uitdagende buiten speelplaatsen en de toenemende sedentaire levensstijl dreigen ernstige gevolgen te hebben voor de fysieke en mentale ontwikkeling van de jonge generatie.

Recente studies wijzen op een alarmerende stijging van overgewicht en ongezonde leefstijl onder kinderen, die grotendeels te wijten zijn aan het gebrek aan beweging buitenshuis. De verleiding van digitale schermen heeft het traditionele buitenspel naar de achtergrond geduwd, met verstreckende gevolgen voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen.

Om deze zorgwekkende trend tegen te gaan, worden er in Amsterdam initiatieven ontplooid om kinderen weer naar buiten te lokken en hen uitdagende speelmogelijkheden te bieden. Een baanbrekend voorstel omvat het introduceren van een mobiele speelbus met "loose parts" naar schoolpleinen en BSO locaties in de stad. "De Waaghalzenbus" is bedacht door Astrid Coopman en Annet Visser van Kinderopvang organisatie Akros-Impuls. Zij hebben het idee opgevat om kinderen in Amsterdam een uitdagende spelvorm aan te bieden zodat kinderen vaker buiten gaan spelen en hun eigen competenties gaan ontdekken en ontwikkelen. Deze Waaghalzenbus omvat diverse materialen die niet specifiek zijn ontworpen als speelgoed zoals houten blokken, touwen, emmers, banden en buizen ook wel "Loose Parts" genoemd.

Het concept achter de "loose parts" Waaghalzenbus is eenvoudig maar doeltreffend: kinderen worden aangemoedigd om hun fantasie de vrije loop te laten en zelf te bepalen hoe ze met de beschikbare materialen willen spelen. Dit bevordert niet alleen hun creativiteit, maar ook hun eigen verantwoordelijkheid, risicocompetentie, veerkracht, waarneming, motoriek en sociale interactie.

● Annet Visser & Astrid Coopman

"Door kinderen in contact te brengen met "loose parts" geven we hen de mogelijkheid om op een natuurlijke manier risico's te nemen en te leren van hun ervaringen", aldus Dr. Marie De Bries van de Kinderartsenpraktijk: PositiefOverGewicht, kinderarts en voorstander van het initiatief. "Dit draagt bij aan een gezonde ontwikkeling en maakt hen weerbaarder tegen de uitdagingen van het leven. Uiteindelijk is een gezonde leefstijl het beste medicijn en daar draagt bewegen en dit initiatief aan bij."

Het plan om de sWaaghalzenbus naar schoolpleinen en BSO locaties te brengen wordt enthousiast ontvangen door zowel ouders, kinderopvanglocaties als onderwijsinstellingen. Het biedt een praktische oplossing om kinderen weer in contact te brengen met de geneugten van buiten spelen, terwijl het tegelijkertijd hun gezondheid en welzijn bevordert.

Met de lancering van de “Loose Parts” Waaghalzenb wordt gehoopt dat Amsterdam een trendsetter zal worden in het herdefiniëren van speelomgevingen voor kinderen, waarbij de nadruk ligt op avontuur, ontdekking en gezonde ontwikkeling.

De Revolutie van Executieve Functies in het Onderwijs

● Door: Marja Erisman & Rachelle Solomons

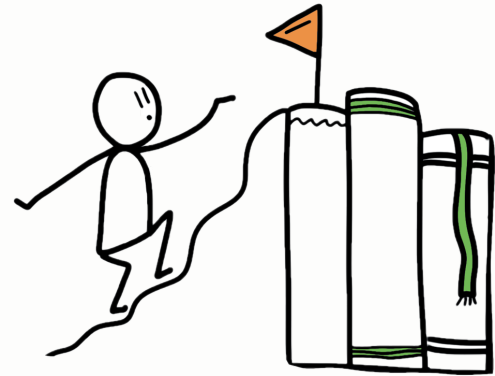
Voorheen droomden zij ervan: stimuleren van Executieve Functies in de basishouding van iedere onderwijsprofessional. Rachelle Solomons-Kraal en Marja Erisman, twee onderwijsadviseurs, zien al jaren dat er onvoldoende wordt aangesloten bij de zelfsturing van kinderen en jongeren. Zij hebben hun droom werkelijkheid gemaakt door het belang van executieve functies (EF) te integreren in het onderwijscurriculum.

Stel je eens voor, je bent 7 jaar oud en je zit in de klas. De leraar zegt: "Ruim je rekenboek op in je la, pak je jas en je tas en ga stil op je plek zitten". Je loopt naar de gang om je jas te pakken, komt vrolijk naar binnen en gaat tevreden op je stoel zitten. Je hebt gedaan wat de meester jou vroeg. Maar waarom kijkt de meester nou boos? En op dat moment zegt de meester: "Heb je weer niet goed opgelet?". Je snapt er niks van, je hebt je jas toch gepakt? Je kijkt om je heen en ziet dat de meeste tafeltjes leeg zijn. Op jouw tafeltje ligt nog een rekenboek. Huh, moest ik daar iets mee doen?

Bovenstaande is een gebruikelijk voorbeeld in het onderwijs en heeft alles te maken met Executieve Functies (EF). Executieve functies zijn de cognitieve vaardigheden die je nodig hebt bij het sturen, plannen, uitvoeren en controleren van doelgericht gedrag. Denk bijvoorbeeld aan concentreren, plannen, emoties reguleren, eerst denken en dan doen, etc. Deze vaardigheden zijn onmiskenbaar verbonden aan leren en spelen een cruciale rol bij het bevorderen van schoolsucces, professionele groei en persoonlijke ontwikkeling.

Bij kinderen zijn deze vaardigheden volop in ontwikkeling. Bovendien is er aanzienlijke variatie tussen individuen in de mate waarin hun EF en daarmee zelfsturing zich ontwikkelt. Als het voor volwassenen soms al moeilijk is om jezelf goed te sturen, wat mogen we dan eigenlijk verwachten van kinderen op het gebied van EF en zelfsturing?

De leerling uit het voorbeeld kon de zeven stapjes uit de instructie niet onthouden en had alleen zijn jas gepakt. Het brein van dit kind is in ontwikkeling kan eigenlijk maar twee of drie stapjes onthouden. Maar deze leerling krijgt wel op zijn kop. Dat moet anders, vinden Rachelle en Marja.

Zij zijn van mening dat klassenmanagement -in bovenstaand voorbeeld de instructie- eigenlijk niet los te zien is van EF. Hoe kun je als onderwijsprofessional je klassenmanagement en pedagogisch handelen zo afstemmen op de ontwikkeling van de zelfsturing van jouw leerlingen? Rachelle en Marja ontwikkelde een toolbox, met daarin een breed scala aan strategieën en benaderingen die zijn ontworpen om de EF van ieder kind te ondersteunen en stimuleren. Hierbij gaat niet zozeer om het volgen van een vastomlijnde methode, maar draait het om leerkracht-handelen. Door deze tools in te zetten het dagelijkse klaslokaal, worden verwachtingen op het gebied van zelfsturing realistischer en worden leerlingen aangemoedigd om zelfstandiger te worden. Ze leren hoe ze hun tijd kunnen beheren, doelen kunnen stellen en plannen, emoties kunnen reguleren en effectief kunnen communiceren. In hun aanpak wordt meer dan ooit rekening gehouden met de ontwikkeling van kinderen én de invloed van de executieve functies van de onderwijsprofessional zelf.

Een van de opmerkelijke aspecten is dat deze benadering nu zelfs een integraal onderdeel vormt van de lerarenopleidingen, zoals de PABO. Dit betekent dat toekomstige leraren worden uitgerust met de kennis en vaardigheden om op effectieve wijze te werken aan de ontwikkeling van EF bij kinderen en jongeren. Niet alleen worden leerlingen beter voorbereid op de uitdagingen van de moderne wereld, maar staan onderwijsprofessionals zelf ook stil bij de invloed van hun eigen EF.

Ruimte voor kinderen! Een nieuw schoolconcept

● Door: Christine van Byvanck

“Wanneer het systeem centraal staat in plaats van de leerling, is de betekenis van onderwijs niet meer passend”. Peter Hartkamp, Het gedwongen onderwijs voorbij.

Christine Bijvanck is het gelukt om een heel nieuw schoolconcept neer te zetten vanuit passie en doorzettingsvermogen. Dit is niet onopgemerkt gebleven. Zij krijgt veel aanvragen voor bezoeken en lezingen. Hieronder vertelt zij over haar ervaringen en haar zoektocht, die niet altijd even makkelijk was.

‘Voor mij is het allemaal begonnen toen ik zelf kinderen kreeg. Op hun lagere school viel mij op dat er voornamelijk methodisch gewerkt werd. Ik zag weinig tot geen sociale en emotionele leervakken. Daarnaast zag ik nauwelijks gelegenheid voor eigen keus of inbreng van de leerlingen zelf. Op de scholen waar ik stage liep, was de methodiek en structuur hetzelfde. Ik vroeg mij af hoe je jezelf dan moet leren kennen en begrijpen en hoe je dan keuzes in het leven kunt maken die bij jou passen. En hoe dit onderwijs zo betekenisloos en saai kon zijn? En waarom mochten leerlingen niet zelf kiezen wat ze wilden leren? Kinderen zijn toch al mensen? Bij alles had ik een ‘waarom?’ en geen antwoord.

Mede door deze vragen besloot ik op latere leeftijd de PABO te gaan volgen op de HVA in Amsterdam. In ieder geval wist ik na de opleiding, die ik heel leuk vond, hoe het “managen” van een klas werkte en hoe je lessen kon geven vanuit een methode. En toch vroeg ik me weer bij alles af: waarom doen we dit zo?

Als snel ontdekte ik, tijdens al mijn invalmomenten als beginnende leerkracht, dat zelf lessen maken een stuk inspirerender was voor mij. Dus ging ik dat zo veel mogelijk doen. De leerlingen reageerden verrast. Het leek alsof ze ineens enthousiaster en gemotiveerder werden. Het waren lessen die niet voor de hand lagen en nieuw voor de leerlingen waren. Ze kwamen uit hun automatisen en mochten zelf keuzes maken. Een van de vakken waar dat goed bij lukte, was drama. Aangezien ik van origine actrice ben, was dat een van de eerste lessen die ik extra gaf en die me makkelijk afging.

Via de stichting STWT, de stichting waaronder de laatste school valt waar ik werkte, ben ik in het Waaghalzentraject gestapt. Dit traject gaf mij de mogelijkheid om op een open en positieve manier een jaar lang mijn visie verder te ontwikkelen, zonder restricties. Vrij dus! En dat heeft een nieuw schoolconcept en een nieuwe school tot gevolg gehad. Een nieuwe school met een visie die zich steeds verder ontwikkelt, fijne collega's en steun van de stichting. We zitten in een prachtig en gezellig gebouwtje in de natuur en kunnen iedere dag naar buiten. We geven buitenlessen, bewegingslessen, hoe-voel-ik-mij-lessen, levens- en kunstlessen. Daarnaast is het mogelijk in de verschillende ruimtes te koken, bouwen, kunst te maken, toneel te spelen en muziek te maken. Ook is er een moestuin. Wij werken met kinderen in de leeftijd van vier tot en met 18 jaar. De leerlingen hebben een stamgroep, familie, met alle leeftijden door elkaar. Wij hebben de door de overheid bepaalde kerndoelen herschreven en uitgefilterd tot wat echt relevant is, en dat zijn er niet zoveel).

Iedere dag beginnen we met een dagopening en bieden we daarna lessen en inspiratiemomenten aan. De kinderen schrijven zich hiervoor bij binnenkomst in. De kinderen kiezen dus zelf wat ze willen gaan doen. Als enige verplichte lessen geven we – afhankelijk van de leeftijd en wensen – spelenderwijs taal en rekenen, omdat we van mening zijn dat dat de basis is om later mee te kunnen doen in de maatschappij. Ieder kind krijgt één reken- en één taalles per dag. Dit onderwijs is niet groepsafhankelijk, maar ontwikkelingsafhankelijk. We werken met het leerlingvolgsysteem Spectrovita. Dit systeem bekijkt het complete kind en vergelijkt het niet met andere kinderen. Leraren doen dat waar ze goed in zijn en waar ze zin in hebben. We werken vanuit vertrouwen, ontspanning en plezier. Leren gaat bij ons echt vanzelf. Voor de allerjongsten hebben we een eigen ruimte waar ze kunnen spelen en lesjes krijgen als ze dat willen. Voor deze kinderen gelden geen verplichtingen.

Het succes is gigantisch. We hebben veel aanmeldingen, inmiddels ook van vastgelopen middelbare scholieren. We kijken nu of we deze kinderen ook kunnen opvangen. Wellicht dat we daar een wat aangepast concept voor moeten ontwikkelen.

Wat wij zien zijn blije, zelfstandige, communicatieve en evenwichtige leerlingen die voelen wat ze nodig hebben. En jawel... hetzelfde geldt voor de leraren!

Inclusief Passend Onderwijs: Screeningsinstrument voor de brugklas van het Voortgezet Onderwijs

● Door: Marijke Niele

Passend Onderwijs is geen luxe, geen bijzonderheid, gaat niet over uitsluiting en ook niet over 'moeilijke' leerlingen. Nee, Passend Onderwijs is een recht voor alle leerlingen, ongeacht labels en/of diagnoses. Het doel is de leerling in kaart te zien met zijn vele (on)mogelijkheden en tegelijkertijd de onderwijs-professionals te ondersteunen.

Wat speelt er in een gemiddelde brugklas? En wie heeft er overzicht? Is dat de mentor of de teamleider? En waarop baseert hij/zij dit overzicht? Om een goed beeld te kunnen krijgen van een brugklas heb ik een instrument ontwikkeld dat zoveel mogelijk feitelijke informatie bevat. Dit instrument bestaat uit een vragenlijst voor de leerlingen en een scoreformulier voor de docent die dit instrument met de klas uitvoert. Dit kan de mentor zijn, maar mag ook een andere docent zijn. Wanneer het scoreformulier vervolgens uitgewerkt is, volgt er een Inclusief Klassenplan, waarop elke docent die met deze klas werkt informatie vindt over de leerlingen.

Hoe ziet dit instrument er uit? Het is een drietraps-raket geworden, waarvan het lanceerstation (de bodem) als uitgeprint, fysiek onderdeel ingezet wordt. Deze bodem is een vragenlijst die de leerling zelfstandig maakt; het liefst tijdens een mentorles en in een ruimte waar letterlijk voldoende plek is voor iedereen. Vragen naar welzijn, sociaal welbevinden en eventuele leerproblematiek worden in een JA/NEE-manier gesteld waardoor een richting wordt bepaald. Vervolgens komt de leerling bij een 'station' waarin wel of geen hulpvraag boven water komt. Het middendeel van de raket is de handleiding voor de mentor (of andere docent die met dit middel aan de slag gaat). Hierin wordt duidelijk beschreven welke rol deze docent heeft en wat er van hem/haar wordt verwacht. Bovenaan ontstaat dan het Inclusief Passend Onderwijs Klassenplan: een algemeen beeld van de klas met specificaties per leerling en/of leerlingengroep. Dit klassenplan biedt handvatten aan docenten en inzichten voor overige betrokkenen.

Inmiddels weet het onderwijsveld dat cognitief talentvolle leerlingen soms beter functioneren wanneer voor hen het onderwijs op een andere manier wordt aangeboden. Ook deze leerlingen komen dan al in de brugklas in het vizier van de docenten waarop deze kunnen anticiperen door op een gedifferentieerde manier lesstof aan te bieden.

Het realiseren van Passend Onderwijs vergt een nauwe samenwerking tussen meerdere betrokkenen: leraren, ondersteunend personeel, ouders en externe professionals. Persoonlijk geloof ik sterk in de kracht van samenwerking. Door kennis, ervaringen en expertise te bundelen, kunnen we effectieve ondersteuning bieden die aansluit bij de individuele behoeften van elke leerling. Mijn instrument biedt gerichte ondersteuning aan alle betrokkenen. Het is een 'levend' instrument dat de belevingswereld van de jongere volgt. Vandaar dat er variabelen inzitten die door de mentor aangepast kunnen worden aan de juiste situatie en tijd.

Het realiseren van Passend Onderwijs vergt een nauwe samenwerking tussen meerdere betrokkenen: leraren, ondersteunend personeel, ouders en externe professionals. Persoonlijk geloof ik sterk in de kracht van samenwerking. Door kennis, ervaringen en expertise te bundelen, kunnen we effectieve ondersteuning bieden die aansluit bij de individuele behoeften van elke leerling. Mijn instrument biedt gerichte ondersteuning aan alle betrokkenen. Het is een 'levend' instrument dat de belevingswereld van de jongere volgt. Vandaar dat er variabelen inzitten die door de mentor aangepast kunnen worden aan de juiste situatie en tijd. Door gezamenlijke inzet van alle betrokkenen kunnen we een positief verschil maken en een omgeving creëren waarin alle leerlingen zich gekend, gesteund en uitgedaagd voelen.

De taal van Muziek

● Door: Kris Pels

Het is zomer 2024. Ik rijd de kale parkeerplaats op, parkeer mijn auto en hoor, zodra ik uitstap, de klanken van een soort shanty-orkest. Ik ga op het geluid af want ik denk dat ik daar moet wezen. Binnen in de loods die "De Boomhut" heet, vernoemd naar de eigenaresse, is het veel gezelliger dan je buiten zou vermoeden: Perzische tapijten op de grond, een keukentje met eettafel, een zithoek waar her en der een muzikant op de bank hangt. Kris loopt druk heen en weer tussen 'controle-room' en muzikanten. In de hoek staan twee enorme computerschermen waar Tessa Boomkamp achter de knoppen zit om het orkest straks op te nemen. Alles staat klaar, maar..... nu eerst koffie en het gesprek:

Waar zijn we?

Kris: in studio "De Boomhut" in Zaandam. Hier neem ik samen met bevriende muzikanten de liedjes op die ik heb geschreven voor mijn project "De Taal van Muziek". Ik geef muziekles op de Osdorpse Montessorischool en jaren geleden ben ik begonnen met liedjes schrijven bij thema's die in de onderbouw (= Kleuters red.) worden behandeld. Via het talentontwikkelingsproject "De Waaghalzen" van STWT (Stichting Westelijke Tuinsteden, de stichting waar de OMS onder valt, red.) ben ik het wat serieuzer gaan aanpakken. De woorden die bij de thema's van de onderbouw horen, verwerk ik in mijn liedjes. Dit doe ik in nauwe samenwerking met de leerkrachten. Toen ik dit wel eens aan leerkrachten van andere scholen vertelde, werden veel juffen enthousiast van dit idee! De directie van mijn school heeft mijn initiatief toen onder de aandacht van directies van andere scholen gebracht. En toen is het balletje gaan rollen!

Bestaan er al niet voldoende liedjes voor kleuters?

Kris: 'Tuurlijk bestaan er al veel liedjes. Maar ik werk in opdracht: als leerkrachten t'bij een specifiek thema toch geen geschikt liedje kunnen vinden, dan vragen ze mij. Of als ze bepaalde woorden graag verwerkt zien in een liedje bellen ze me ook. En zo werk ik precies op maat. Het werkt geweldig: bij ons op school is de woordenschat met sprongen vooruitgegaan, hebben we gemerkt! Ook andere scholen zien al een verbetering optreden.

Wat is je volgende stap?

Kris: Ik ben de liedjes aan het opnemen en heb ruimte op het intranet van STWT gekregen om de liedjes op de verschillende scholen te krijgen. Inmiddels heeft een vriend van me er leuke animatiefilmpjes bij gemaakt die de liedjes met dansjes en bewegingen ondersteunen. Er is een versie met zang en zonder zang, zodat de juf het uiteindelijk zelf met de kinderen kan zingen en wellicht op het podium bij een feestelijke ouderavond kan opvoeren met ondersteunende muziek.

Kan je er al van leven?

Kris: Ha, ha, ha, was het maar zo! Nee, ik sta nog steeds een aantal dagen per week voor de klas. Inmiddels ga ik ook naar andere scholen toe om de liedjes voor een eerste keer aan te bieden, de juffen te helpen met hoe en waar ze de liedjes kunnen downloaden en gewoon om te zien hoe het op andere scholen werkt. Op scholen met een nieuwkomersklas (een klas met kinderen die nog geen Nederlands spreken) is er volop vraag naar mijn liedjes. Geweldig om te zien hoe goed het daar werkt. Inmiddels zijn er aanvragen voor liedjes in de middenbouw gekomen en zelfs voor de bovenbouw. Het groeit maar door! Helemaal geweldig! Dus ik ga nu natuurlijk verder: dit werkt vast niet alleen in Amsterdam!

Als ik, nadat ik langer dan afgesproken in De Boomhut heb doorgebracht, en de uiteindelijke opname van het liedje "Piet Piraat" (compleet met schreeuwende piraten en klotsende boten en een leuk vraag en antwoord spelletje erin waarin de kinderen zich een heuse piraat wanen) heb gehoord weer vrolijk in mijn auto stap, voel ik dat een kinderlijke energie zich van mij heeft meester gemaakt: het werkt, ik voel het! De Taal van Muziek is een universele taal die kinderen, al dan niet met een migratieachtergrond, helpt om, vrolijk en speels, een schat aan nieuwe woorden te leren.

Annie MG Schmidt School pleit voor integratie van duurzaamheidsonderwijs in kerndoelen

● Door: Jacobine de Roo

In een hartelijk gesprek met Jacobine de Roo, een bevrogen leerkracht van de Annie MG Schmidt school, werd duidelijk dat haar visie op onderwijs verder reikt dan alleen het overbrengen van kennis. Jacobine deelt een gedurfde droom: ze wil duurzaamheid en burgerschap een integraal onderdeel maken van het onderwijscurriculum.

"Mijn droom is dus dat onderwijs over duurzaamheid en burgerschap in de kerndoelen van het basisonderwijs wordt opgenomen en dat er een doorgaande lijn in dit onderwijs is," deelt Jacobine gepassioneerd. "Als het basisonderwijs het zowel in de visie (jaarplannen) opneemt, alsook in de dagelijkse praktijk bezigt."

Voor Jacobine gaat het verder dan alleen een visie op papier. Ze pleit voor concrete actie: "Het zou helemaal mooi zijn als duurzaamheidsonderwijs en burgerschapslessen daadwerkelijk in het curriculum staan. Maar meer aandacht voor deze thema's bij de methodemakers van wereldoriëntatie en taallessen zou ook al een stap vooruit zijn."

Jacobine benadrukt het belang van praktische betrokkenheid van scholen: "Iedere basisschool zou in elk geval jaarlijks aan de Dag van de Duurzaamheid moeten deelnemen en zelf ook minimaal één project rond duurzaamheid kunnen uitvoeren, in samenwerking met bijvoorbeeld de leerlingenraad."

Voor haar is het ultieme succes wanneer duurzaamheid en burgerschap niet alleen onderdeel zijn van het lesprogramma, maar ook structureel worden ingebed in de schoolcultuur. "Het grootste succes is als er vanuit het onderwijsveld en de leerlingen ambassadeurs komen die duurzaamheid en burgerschap goed en structureel op de kaart zetten en houden," voegt Jacobine toe met een glimlach.

De Annie MG Schmidt school, onder leiding van Jacobine de Roo, toont een inspirerend voorbeeld van hoe één school een grote impact kan hebben op het onderwijslandschap. Haar visie op duurzaamheidsonderwijs en burgerschap verdient alle steun en navolging, want zoals Jacobine zegt: "De toekomst van onze planeet ligt in handen van de generatie die we nu onderwijzen."

Trauma in de klas – Wat nu?

● Door: Betül Goktekin & Anna Hardoar

In Amsterdam Nieuw-West, een dynamisch en divers stadsdeel, wordt het belang van traumasensitief onderwijs steeds duidelijker erkend. Trauma kan een diepgaande impact hebben op het welzijn en de leerprestaties van kinderen. In een omgeving waarin leerlingen te maken kunnen hebben met verschillende vormen van stress en trauma, is het noodzakelijk om een onderwijsaanpak te hanteren die hen ondersteunt en begrijpt.

Met een diepgaand begrip van de impact van trauma op het leren, hebben Anna en Betül een observatie-instrument ontwikkeld dat een cruciale rol speelt in het bevorderen van traumasensitief onderwijs. Hun verhaal is niet alleen een voorbeeld van innovatie, maar ook van passie en doorzettingsvermogen.

Vóór de komst van hun instrument, stonden leraren vaak voor de uitdaging om signalen van trauma bij hun leerlingen te herkennen en hier effectief op te reageren. Dit leidde soms tot gemiste kansen en verhoogde stress voor zowel leraren als leerlingen. Maar nu, dankzij het observatie-instrument van Anna en Betül, hebben leraren een gestructureerde en gevoelige manier om de behoeften van hun leerlingen beter te begrijpen en hen te ondersteunen in hun leerproces.

Anna en Betül hebben kansen aangegrepen om met de Waaghalzen mee te doen. Met vastberadenheid en een scherp oog voor detail hebben ze hun instrument ontwikkeld en verfijnd, gebruikmakend van zowel hun onderwijservaring als de laatste inzichten (wetenschappelijke artikelen en boeken) op het gebied van trauma.

De droom die achter hun succes schuilt, is er een van inclusief onderwijs voor alle kinderen, ongeacht hun achtergrond. Voor Anna en Betül was het van het grootste belang om een instrument te creëren dat niet alleen de symptomen van trauma herkent, maar ook een veerkrachtige en ondersteunende omgeving in het klaslokaal bevordert.

Hun doorzettingsvermogen en vastberadenheid waren doorslaggevend in het overwinnen van obstakels. Van beperkt budget tot sceptici die de waarde van traumasensitief onderwijs in twijfel trokken, Anna en Betül bleven standvastig in hun missie.

Samenwerkend met mede-educatoren en traumaspecialisten, hebben Anna en Betül hun ideeën verspreid en steun vergaard. Terwijl sommigen meteen overtuigd waren van de kracht van hun instrument, moesten anderen nog worden overtuigd. Maar met elk succesverhaal dat voortkwam uit het gebruik van hun observatie-instrument, groeide de steun en erkenning.

Anderen prijzen Anna en Betül niet alleen om hun innovatie, maar ook om hun toewijding aan het welzijn van leerlingen. Hun succes is niet alleen een triomf voor henzelf, maar voor de hele onderwijsgemeenschap.

Rita's rijke taalrevolutie

● Door: Rita van Hoek

Veel voorlezen, veel zelf lezen van goeie literaire boeken en rijke teksten. Het lijkt vrij simpel maar sinds een aantal jaar breidt deze aanpak zich als een olievlek uit op de Amsterdamse basisscholen. We praten erover met Rita van Hoek, taaladviseur en ondersteuner bij de gemeente Amsterdam.

'Passie voor lezen..ja, dat is nog zwak uitgedrukt,' lacht Rita. 'Ik vind het een van de belangrijkste zaken in het leven. Het brengt zo ongelooflijk veel, naast kennis en grotere woordenschat ook meer empathie en troost. Dus die dramatische terugval in leesvaardigheid jaar na jaar sneed werkelijk door mijn ziel. In mijn visie ben je gehandicapt als je niet goed kan lezen.'

Maar waar begon jouw inzicht dat het heel anders moest?

'Ik werkte sinds 2003 als juf en las altijd heel veel voor en liet kinderen ook veel vrij lezen. Maar dat was geen schoolbeleid. En al die aparte taallessen stonden me enorm tegen. Ook die ziellose aanpak met teksten van Nieuwsbegrip om begrijpend lezen te oefenen, vond ik onbevredigend.' En toen kwam dat filmpje van Lubach over begrijpend lezen waardoor heel Nederland op de hoogte raakte van Nieuwsbegrip?

'Ja, dat was ook voor veel collega's een wake-upcall... In die tijd kwam ik in aanraking met het boek Rijke taal van Van Koeven en Smits en kwam ik in contact met de Alan Turingschool die al zes jaar zo werkte. En toen viel alles op zijn plek. Gewoon veel (voor)lezen en ophouden met die armoeilige teksten en aparte taallessen. Dat was de eerste keer dat ik het begrip rijke teksten hoorde. En over de aanpak Focus op begrip.'

En wat houdt dat nou precies in?

'Veel voorlezen uit literaire jeugdboeken, vrij lezen en lezen over een thema, bv de slavernij of het menselijk lichaam om maar iets te noemen. Dus we hebben heel heel veel geld aan de bibliotheek besteed. Rijke teksten zijn teksten die authentiek en origineel zijn, gelaagd met gevarieerde woordenschat en dus niet speciaal voor het onderwijs geschreven..Ja, collega's waren direct enthousiast maar er was een groot probleem; het was heel tijdrovend om die titels en teksten te zoeken bij onze thema's. En toen kreeg ik het idee voor een website rijke teksten en boeken op thema. Het is natuurlijk zonde van de tijd als veel mensen dezelfde dingen zitten te doen.'

Heb je veel ondersteuning en aanmoediging gehad?

'Zeker, we hadden bij onze stichting (AWBR) een taalnetwerk en iemand daarvan vertelde me over het Waaghalzenproject. Een mooi initiatief waarin je je droom werkelijkheid kon maken. Mijn plan was dus om voor de AWBR een website rijke teksten op te zetten. Door die waaghalzen ben ik gaan netwerken en ging het allemaal aan het rollen. Ik kreeg een freelancebaan bij de Taalunie. De website kwam er. Ik werd adviseur bij de AWBR en alle 14 scholen gingen met deze aanpak mee. En van het een kwam het ander; de gemeente Amsterdam belde me. Inmiddels is al driekwart van de basisscholen in de stad gewoon veel aan het lezen! Je kan het haast een revolutie noemen!'

En hoe is het met de leesresultaten?

'Fantastisch! Bij de scholen van het eerste uur is de leesvaardigheid gigantisch toegenomen. Er gaat geen kind gebrekkig lezend van school. En net zo belangrijk; de kinderen zeggen dat ze van lezen houden. Ik was laatst op een school in Zuidoost en een aantal ouders vertelde me, haast klagend; we moeten wel elke week naar de bibliotheek want ze willen alleen nog maar lezen. Daar doe ik het voor,' zegt Rita tevreden.'

Van probleem naar verbinding: Dialoog als sleutel tot succes in Amsterdamse basisscholen

● Door: Grietje Drooglever

In het hart van het Amsterdamse onderwijslandschap ligt een uitdaging die velen kennen: het omgaan met de diverse behoeften en achtergronden van leerlingen in de klas. Dit geldt met name voor passend onderwijs, waarin het streven naar inclusie en ondersteuning voor elke leerling centraal staat. Maar hoe kunnen we deze diversiteit omarmen en knelpunten bespreekbaar maken? Het antwoord ligt volgens Grietje Drooglever in de kracht van de dialoog.

Grietje Drooglever, onderwijsadviseur gedrag en schoolklimaat bij het ABC, is al een tijd bezig met het in de school brengen van de dialoog als middel voor het zoeken naar verbinding in situaties waarin dat eerder niet lijkt te kunnen. Haar droom begon bij de Waaghalzen, waar zij geloofde in de impact van de dialoog op het omgaan met diversiteit in klassen en scholen.

Grietje benadrukt de uitdagingen waarmee veel scholen in Amsterdam te maken hebben: de enorme diversiteit binnen de klas en de school. Verschillen in achtergronden, leercapaciteiten en ondersteuning thuis kunnen de sfeer en dynamiek in een klas beïnvloeden, wat soms tot knelpunten leidt. Juist in deze situaties zet Grietje de dialoog in om lucht en ruimte te creëren voor iedereen in de klas.

Tijdens het Waaghalzen traject heeft Grietje haar droom verder vormgegeven door het opzetten van dialoogsessies voor schoolteams, het geven van training in werken vanuit dialoog aan leerkrachten en het aanbieden van werkvormen die in de klas kunnen worden ingezet om de verbinding in de klas versterken.

Het werken vanuit dialoog biedt een manier waarop schoolteams en leerlingen in gesprek kunnen gaan over de uitdagingen die ze tegenkomen. Het is een proces van openhartige communicatie, waarbij ervaringen worden gedeeld en begrip wordt gekweekt. Door samen te praten over wat er speelt, kunnen zowel leerlingen als leerkrachten hun stem laten horen en worden knelpunten zichtbaar gemaakt.

Het bespreken van problemen en uitdagingen in een dialoog is niet alleen een manier om de realiteit onder ogen te zien, maar ook een middel om veerkracht te stimuleren. Door samen na te denken over oplossingen en kansen, worden nieuwe perspectieven geopend en wordt er ruimte gecreëerd voor groei en ontwikkeling. Hierdoor durven scholen samen verder te gaan waar anderen misschien zouden stoppen.

Belangrijk in dit proces is het creëren van verbinding en inclusie. Door te praten en naar elkaar te luisteren, groeit het besef dat elk kind recht heeft op ondersteuning en een plek in het reguliere primair onderwijs. Het uiteindelijke doel van het werken vanuit dialoog is het bieden van betere ondersteuning voor alle leerlingen. Door problemen bespreekbaar te maken en samen te werken aan oplossingen, kunnen schoolteams hun aanpak verbeteren en leerlingen de ondersteuning bieden die ze nodig hebben zonder daarbij de behoeftes van medeleerlingen en leerkrachten uit het oog te verliezen. Dit draagt bij aan het welzijn en de ontwikkeling van individuele leerlingen en versterkt ook het gevoel van gemeenschap en saamhorigheid binnen de school.

Wil jij ook de dialoog aangaan in jouw school? Neem dan contact op met Grietje Drooglever (gdrooglever@hetabc.nl) En kijk hoe we samen kunnen streven naar een inclusief en veerkrachtig onderwijs in Amsterdam waar elk kind de kans krijgt om te bloeien.